

KONTROVERZE SPOLJNE POLITIKE SAD I MEĐUNARODNIH ODNOSA U TRAMPOVOJ ERI

Vladimir Trapara i Aleksandar Jazić (urs), *Kontroverze spoljne politike SAD i međunarodnih odnosa u Trampovoj eri*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 2019, str. 216.

Zbornikom radova *Kontroverze spoljne politike SAD i međunarodnih odnosa u Trampovoj eri*, u izdanju Instituta za međunarodnu politiku i privredu u Beogradu, priređivači su nastojali da rasvetle neke od najznačajnijih tačaka u američkoj spoljnoj politici i međunarodnim odnosima karakterističnih za mandat trenutnog šefa države Sjedinjenih Američkih Država, Donalda Trampa. Sadržinski, zbornik broji deset radova kojima se tematizuju različita pitanja i sadrži radove naučnika i istraživača iz oblasti međunarodnih odnosa, spoljne politike, bezbednosti, prava i ekonomije. Ono što potencijalno nedostaje zborniku jesu pitanja kojima se rasvetljava položaj Srbije i drugih balkanskih zemalja u eri Trampovog predsednikovanja. No, kako to i sami priređivači napominju, to samo može biti dodatni podsticaj za istraživače da sagledavanjem opštih i aktuelnih uzusa po kojima funkcioniše trenutna Trampova administracija, dodatno istraže njene implikacije po Srbiju i region Balkana.

Dok prva dva rada u zborniku govore o Trampovoj spoljnoj politici uopšteno, sledeća dva za predmet analize imaju pojedine njene elemente. Preostalih šest radova karakteriše regionalni pristup, gde autori pokrivaju pitanja aktuelnog američkog pristupa Evropi, Kini, Bliskom istoku i Africi. Naime, prvim radom autor problematizuje turbulencije u američkoj spoljnoj politici za vreme Trampove administracije. Drugim rečima, stavovi i interesi establišmenta i institucionalnih aktera kao intervenišuća varijabla u američkoj spoljnoj politici, glavna su okosnica ovog rada. Drugim radom preispituju se Hantingtonova predviđanja o američkom društvu i državi i ispituje fenomen „trampizma“ kao svojevrsnog tipa vladavine. U trećem po redu članku, autor vrši analizu viđenja pretnji identifikovanih u najznačajnijim strateškim dokumentima Trampove administracije. Zaključkom o „strateškoj paranoji“ prisutnoj u ovim izvorima, autor odlazi i korak dalje dajući viđenje potencijalnih korekcija spoljnopolitičkih odluka ukoliko dođe do produžetka mandata aktuelnog američkog predsednika. Četvrtim radom u zborniku, koji je koautorstvo tri istraživača, akcentuje se jedna od konstanti Trampove spoljne politike – unilateralna povlačenja SAD iz međunarodnih sporazuma. Drugim rečima, hronološkim pregledom događaja koji su najavili povlačenje Sjedinjenih Američkih Država iz određenih angažmana, koautori analiziraju implikacije ovog trenda na globalnom nivou i preispituju održivost aktuelnog svetskog poretka, apostrofirajući neizvesnost buduće američke spoljne politike.

Peti članak otvara onaj deo publikacije kojim se tematizuju određeni regioni u kontekstu Trampove spoljne politike. U konkretnom slučaju, u radu je akcenat stavljen na fragmentiranu Evropu iz ugla američke administracije, njeno tretiranje u odnosu na postojeći američki konflikt sa Rusijom i Kinom, ali i na konsekvence koje ovakav pristup ima po unutrašnju koheziju EU i ostala važna pitanja evropskog kontinenta. U naredna dva članka, autorke se bave sino-američkim odnosima u uslovima preispitivanja savremenog svetskog poretka. Konkretnije, u šestom radu, autorka analizira bilateralne odnose na relaciji Vašington–Peking i najznačajnije događaje koji su ih obeležili u periodu Trampovog predsednikovanja i ekonomskog jačanja NR Kine. Pored preispitivanja „opasnosti od Kine“, autorka, u prediktivnom maniru, daje i viđenje buduće dinamike sino-američkih odnosa. Sedmim po redu člankom, autorka dotiče jedno od najkontroverznijih pitanja u odnosima SAD i Kine – pitanje konkurencije moći i preispitivanje leaderske pozicije SAD u borbi za globalnog hegemonu. Predmet analize narednog članka jesu glavna obeležja Trampove bliskoistočne politike, a naročito u kontekstu američke politike prema Iranu. U atmosferi sve slabije kohezije među zemljama bliskoistočnog regiona, autorka naglašava postojanje bezbednosne dileme između glavnih aktera, što predstavlja vrlo značajan alat za dalje analitičke poduhvate u ispitivanju političke i bezbednosne dinamike ovog dela sveta. Bliskoistočna tematika u kontekstu Trampove administracije predmet je analize i devetog rada u publikaciji, ovaj put odnoseći se na mesto Persijskog zaliva u spoljnoj politici SAD. Naglašavanjem reaktualizacije mesta i uloge Persijskog zaliva za vreme tekućeg mandata američkog šefa države, analiza je usmerena na snažno oponiranje SAD Iranu i pragmatično održavanje odnosa Sjedinjenih Američkih Država sa petromonarhijama – Izraelom i Saudijskom Arabijom. Poslednjim, desetim radom, akcentuje se američko vojno prisustvo na afričkom kontinentu i njegov značaj za spoljnopolitičko delovanje Sjedinjenih Američkih Država. Testirajući nekoliko hipoteza, autor naglašava da ovo prisustvo predstavlja konstantu američke spoljne politike koja neće jenjavati u godinama koje će uslediti, te da ono može samo biti prilagođeno novim okolnostima, poput onih u vidu geostrateškog i geoekonomskog nadmetanja SAD sa Rusijom i Kinom u različitim delovima sveta.

Ono što predstavlja važan segment ove publikacije jeste činjenica da se dotiče jedno od najaktuelnijih pitanja savremenih međunarodnih odnosa, a dodatnu saznavnu vrednost karakteriše sam datum publikovanja budući da nastaje u trenutku priprema kampanje povodom predstojećih, novih predsedničkih izbora. U tom kontekstu, radovima se na jedan adekvatan i analitički način zainteresovanima predočava dosadašnji tok Trampovog predsednikovanja i nudi okvir za sveobuhvatnije razumevanje politike SAD prema drugim subjektima međunarodne zajednice. Stav da je teško izvoditi bilo kakva predviđanja u domenu društvenih nauka postaje dodatno izražen činjenicom da je Trampova spoljna politika još nezahvalnija za predikcije.

Stoga publikovani radovi predstavljaju vrlo značajan analitički alat u tematizovanju i proučavanju jednog od najaktuelnijih pitanja današnjice. Pored analitičkog, ova publikacija je i izrazito informativnog karaktera te tako predstavlja koristan izvor znanja ne samo za ekspertsku javnost, već i za širu zainteresovanu publiku.

Nevena ŠEKARIĆ